

גרינינה בימערער

אונזער די גרינינה
צו מעלאך
שפילען זיך משה לאך
שלמה לאך

אויסער זאל זיין זייער
קענערלאך
פאר אייערע כשר'ע
אונזערלאך

ח.נ.ב.א.ל.ק

2-וועכנטלעכער אידוסטריטער קינדער-זשורנאל.

אינהאלט:

אונזער מלכא — יחודי סנוחין — דער 10-יאריקער
חונדער-שפילער און זיין לערער (בילד)
דער פארווייטערער האן . אליינער שטיינבארג
לעמער גייט זיך לערנען . . . לעצטן עלבע
מעשיות פון א קליינעם חונדערער (ערינערונגען פון
א יידישן יונגל אין אוקראינע בעת דער מלחמה און
פארגעסען) . . . י. ד. ב. ל. ע.
העקטער-לויט ס. יעלמאטיעווסקי-ש. ב. ס. ס. ס. ס. ס.
צוויי קינדער (שיר) — לויט היינטיק היינט-א. ב. ה.
יהודי סנוחין-דאס 10-יאריק חונדער-ינגל, מיט זעמען
עס קלינגט די העלט . . . י. א. ר. פ. נ. ש.
קאלעחאלא — פאריסטע מינישע געזאגטען,
איבערגעזעצט פון הערש רעזענעסער
אונזער קלוב דאס פריילעכע חינוך; מודעות.

20 אפריל 1928

№ (23—24) 13—14

פאריסטע פון סטאלאג
„נייע יידישע פאלקסשול“, ווילנע.

דורעס:

Wilno, Stefańska 24 m. 28.

אבאנעמענט-פרייז פאר פוילן: א יאר (20 נומערן) — 7 גילדן, א 1/2 יאר (10 נומערן) — 4 גילדן.
פאר אויסלאנד: א יאר (20 נומערן) — 120 סענט, א 1/2 יאר (10 נומערן) — 60 סענט

פרייז פון נומער 50 גראַשן (6 סענט).

לערנביכער אויף יידיש:

אין אלע יידישע שולן זיינען אנגענומען
פאלגנדיקע לערנביכער אויף יידיש:

(א) "לעבעדיקע קלאנגען"

פון ש. באסטאמסקי און מ. חיימסאן.

- (1) אילוסטרירטער אלף בית (נייע אויסלאגע);
- (2) כרעסטאמאטיע פארן 1-טן לערניאָר;
- (3) כרעסטאמאטיע פארן 2-טן לערניאָר;
- נייע אויסגעבערעטע און פארגרעסערטע אויס-
לאגע, צונויפגעשטעלט לויטן מוסטער פון
די בעסטע אייראפעישע כרעסטאמאטיעס סוג-
דאסניי איבערגעזעצט מיט א גרעסערן שריפט.
- (4) כרעסטאמאטיע פארן 3-טן לערניאָר.

(ב) דאָס לעבעדיקע וואָרט

פון ש. באסטאמסקי און ז. רייזען

פארן 4-טן און 5-טן ל. י.

(נייע 8-טע אויסלאגע).

(ג) דאָס נייע וואָרט

פון ש. באסטאמסקי און מ. חיימסאן.

- 1-טער טייל — עפאָס; 2-טער טייל — ליריק;
- 3-טער טייל — דראַמע. דער דריטער טייל אַנט-
האַלט גרעסערע אויסצוגן פון די באַרימטע ווערק:
געשמידער פּרעמעסעס, קיניג אווידיווס,
פאנטיגאנע, אימיגעניע און פוליס, יוליוס
צעזאר, האַמלעט, עתליה און דער קארגער.

מיט באַשטעלונגען זיך ווענדן:

Wilno, Stefańska 24 m. 28.

שוין דערשינען א נייער

אריטמעטישער

רעכנבוך

פון ש. באסטאמסקי

(איינפאכע און געצענטלטע ברוכצאלן)

צונויפגעשטעלט לויט די נייסטע קוועלן. א סך
מאסעריאלן פאר זעלבשטענדיקער ארבעט.

אַכטונג, אַבאַנענטן!

צוליב מאַנגל אין מיטלען און צוליב די
פסח-פעריען גיבן מיר אַרויס אין חודש אפריל
נאָר איין נומער, וועלכער ווערט פאַרעכנט פאַר
א טאַפּלטן (13—14). דער נומער איז אַרויס-
געגעבן אויף א ספּעציעל גוטן פאַפּיר.

אַכטונג, ח"ח לערער און שולן

אין אַמעריקע!

(: אַבאַנירן :)

די „גרינינקע ביימעלעך“

קען מען ביים ח' י. א. ראָנטש

I. E. Ronch c/o Office 2700 Bronx
Park East. Bronx, N. Y. U. S. A.

דאָרט קען מען זיך אויך ווענדן וועגן אלע

אַנגעלעגנהייטן פון די „ביימעלעך“

משה צעשינסקי

פון שיקאגא

2720 W. Division str.

קויפט

אלטע יידישע אויסגאבן.

וואָס האָבן א ליטעראַרישן ווערט.

ביי משה צעשינסקי באַקומט מען די

„גרינינקע ביימעלעך“

און אלע אויסגאבן פון פאַרלאַג

„נייע יידישע פאלקסשול“

צום 13-טן יאַרצייט פון י. ל. פּרץ

לייענט אלע דאָס זאַמלבוך

„י. ל. פּרץ“

מיט דער ביאָגראַפיע פון דיכטער,

צונויפגעשטעלט פון ש. באסטאמסקי.

גרינינהע ביימעלער

2-וועכנטלעכער אילוסטרירטער קינדער-זשורנאל
אונסער דער רעדאקציע פון ש. באסטאמסקי.

מויטער יאָרנאָנג

20 אפריל 1928

נומער 13-14 (23-24)

אונדזער אלבאם

יהודי מנוחין - דער 10-יאָריקער ווונדער-שפילער.
זיין לערער לייענט אים פאַר די לויב-טעלעגראַמעס, וואָס זיינען אָנגעקומען
נאָך זיין קאַנצערט מיטן ניו-יאָרקער סימפאָנישן אָרקעסטער.
(צום אַרטיקל פון י. א. ראַנש אין היינטיקן נומער „גריניקע ביימעלעך“).

אליעזר שטיינבארג (רומעניע).

דער פארזיכטיקער האָן.

דער 13 יעריקער ויכטערין וו. אלטמאן

זיי געזונט! פארשליס דאָס טוירל"...
— זיי געזונט און פאָר געזונט.
שטעל ניט אָפּ זיך מיטן הונט.

* *

הייס. אין דרויסן ברענט די היץ.
אויפן מאַרק דרייט אום זיך קיין
אין דער טערקיש-רויטער פעס.
באלד וועט ווערן אַ מעת-לעת.
ער דאָס אוירינגל נאָך דינגט:
"קויף מיך" רעדט עס און סע ווינקט.
נאָר די פרייז... פיס, פיס! אַ פרייז!

* *

און דער פוקס דאָרט נעבן הייזל
שווייגט דערווייל ניט... ניין, ער קלינגט
מיט צוויי טעצלעך און ער זינגט:
"צדיקל! צדיקל!"

פייער רויטיק ספאָדיקל,
ראצעמאַרענע זשופיצע,
סאַמעט-גרינע יופיצע,
שטעק אַרויס דאָס פיסקעלע —
שענק איך דיר אַ קרישקעלע!
קינדערלעך געזעסן,
קוידטשלעך געגעסן,
קרישקעלעך געבליבן,
קיינער ניט געהיבן!"

וויי! דער האָן ער האַלט ניט אויס,
שטעקט דאָס פיסקעלע אַרויס!
שפרינגט דאָס פיקסל אויף די טרעפּ
און דאָס הענדעלע — שדיפּ שלעפּ!

* *

נאָך פון יאָרן, אלטע טעג,
היט אַ צאָם יענעם וועג,
שטייט אויף אים אַ קוקווייקע.

ערגעץ-ווו, ניט נאָנט ניט ווייט,
אויף אַ בערגל אין דער זייט,
אָפּגערוקט פון ברייטן שליאָך,
שטייט אַ שטיבעלע פון סכך,
ווי פון דר'ערד אַרויסגעוואַקסן,
צווישן מאָן און הויכע פלאַקסן.
דאָרטן צווישן פלאַקס און מאָן
ווינט אַ קאָטער מיט אַ האָן;
הייסט דער קאָטער פעטער קיין
און דער האָן-ר' מיצל מיין.
ניט פון היינט, שוין זיבן יאָר,
דאָרט אין שטיבל ווינט דאָס פאָר,
און ס'האַט קיינער ניט געוואָסט.
פלוצים קיצן זיך פאַרגלוסט
גאָר אַ פעסקע מיט אַ טראָלד
און אַן אוירינגל פון גאָלד!
(ווער זשע וואָלט דאָס ניט געוואָלט!)
פאָרט ער אויפן יאָר-יאָריד
(אַז מ'קען, פאַרוואָס זשע ניט?)
פאָרט, און נעמט דעם האָן ניט מיט.
ביי דער שטוב געלאָזט דעם האָן
און ער זאָגט אזוי אים אָן:
"נעבן שטיבעלע אַרום
דרייט דער פוקס, דער פוקס זיך אום!
מיט אַ גראָבן קאַנטשיק שמייסט ער,
איבער באַרג און טאָלן רייזט ער,
ווו אַ האָן — כאַפּ-כאַפּ אין טייסטער.
זיך זשע שטיל און זיי זשע קלוג,
טו אין פענצטער ניט קיין קוק,
מיט די פליגל טו קיין פלעסקע
און זיך גאַרגלעך דאַרף מען ניט...
נו איך אייל זיך צום יאָריד;
איך מוז קויפן מיר אַ פעסקע
און אַ רינג צום רעכטן אוירל.

שפעט. די זון שטייט אויף קיין אָרט נישט.
שוין געזעצט זיך, באַדד פאַרגייט זי;
כאַפּט דעם האָן ער אויף דער פלייצע
און אוועק אין דאָרף געלאָפּן.
איז נאָך דאָס אַפטייקל אָפּן.
קויפט ער דאָרטן אין אַפטייקל
וואַסערלעך פון טייך חידקל
אין צוויי גרויסע גרינע פלאַשן.
און ער נעמט דעם חבר וואַשן.
ווערט דער האָן ווי ניי געבוירן
און קריצט אויס אויף אלע טוירן
מיט זיין שפיציק-שאַרפּן נאָגל:
"גוט צום הוסט אַ גאָגל-מאָגל,
נעמט דיך אַ פאַרקילונג שטעכן —
רוף דעם שפּרעכער — זאָל ער שפּרעכן!
זאָגט מען דריי מאָל: "האַרע האַרע",
פעלט זיך אויכעט אַן עין הָרָה,
און אפילו אַ "זאדישקע"...
וואָס געפערדעך? — נאָר אַ קרישקע!
אַט אַזוי דער האָן פאַרשריבן
און אליין זיך וואָרט געגיבן:
ער קיין קרישקע עסט נישט מער
און אפילו נישט קיין קער...
און דעם צווייטן טאָג שוין פאַסט ער
און ער לייגט צו "היפקע פלאַסטער",
זיך די ווונדן צו פאַרהיילן...
ווערצווייטט שענערס — זאָל דערציילן.

שרייט דער האָן אויס: קוקורייקע!
אוי, וואָס שטייסט אויפן צלם?
פלי צום קאַטער און דערצייל אים:
נאָריש פיקסל מיט אַ ברעקד
קלוגן האָן פאַרנאָרט אין זעקל!

* * *

און ר' קיין, פאַרשטויבט, פיטש-נאַסער,
לעשט דעם דאָרשט מיט זאָדע-וואַסער
און ער וואָרטשעט: "נישט קיין קאַלטס!
און דאָס רינגל דינגט ער אלץ,
ווייל מען פופצן, גיט ער פערצן;
נו, אַ כלל, אַן עק, אין קורצן:
אַט-אַט-אַ, ס'האַלט ביים קויפן...
הענדעם פענרעם נעמט ער לויפן
איבער דעכער, איבער שטיבער,
איבער קוימענס, איבער גריבער,
ווי אַ קיילעכל פון ביקסל.
פליט ער, טרעפט דאָס כיטרע פיקסל.
זיך מיט שטייפקייט איינגעצויגן
און אַ שפרונג דעם פוקס אין דאָוויגן!
טראָגן פייער גרינע שפינען —
ביידע אויגן אויסגערינען!
נו, דער פוקס גערעוועט, קינדער!
לאָזט שוין אָפּ דעם האָן דער בלינדער,
איז דער האָן פאַרחלשט, נעבעך,
קוים, קוים פרעגט ער: טויט צי לעב איך?
ענטפערט אים ר' קיין וואָרט נישט.

לעאָן עלבע.

לעמעך גייט זיך לערנען.

אז לעמעך דארף גיין אין שול אריין
לערנען, נעמט ער זיך פאַרקען און פאַר-
קען, ביז עס ווערט שפעט. און אז ער
גייט אַ קוק אויפן זייגער און דערזעט,
אז עס איז שפעט, לאָזט ער אויס דעם
פּעס צום זייגער און ער נעמט אים
שלאָגן און קלאָפן.

דערהערט דאָס די מאמע, נעמט זי
שרייען:

— וואָס טוסטו דאָס דאָרטן, לעמעך?
— איך שלאָג דעם זייגער! איך הרגע
אים! — ענטפערט לעמעך מיט אַ וויינענ-
דיקן קול.

לויפט די מאמע צו און רייסט אַרויס
דעם זייגער ביי לעמעכן פון די הענט
און שרייט אויף אים ווידער:

— וואָס טוסטו דאָס, משוגענער?
וואָס האָסטו צום זייגער?
ענטפערט לעמעך:

— איך דארף גיין לערנען זיך, און
עס איז שפעט!

פרעגט די מאמע: — טאָ וואָס איז
דער זייגער שולדיק?

ענטפערט לעמעך: — אוואָדע איז ער
שולדיק!

מאכט די מאמע:

— גיי שוין, לעמעך! אוי, ביסטו אַ נאַר!
דער זייגער איז נישט שולדיק, אמאָל
קען זיך טאָקע אַ זייגער שפעטיקן אָדער
לויפן, אָבער אונדזער זייגער גייט ריכ-
טיק, דו פאַרקעסט זיך אזוי לאַנג, ביז
עס ווערט שפעט.

אָבער לעמעך האלט זיך ביי דאָס
זייניקע, און ער טענהט:

— ניין, דער זייגער איז שולדיק,
נישט איך. אלעמאָל איז ער שפעט, און
אז איך קום אין שול, שרייט דער לע-
רער אויף מיר, אז איך קום שפעט! און
אלע קינדער לאָכן פון מיר!

נו, זיי קיין נאַר נישט און גיי זיך
לערנען! — זאָגט צו אים די מאמע.

— דער לערער וועט שרייען, פאַר-
וואָס איך קום שפעט! — טענהט לעמעך
וויינענדיק.

זאָגט די מאמע:

— זאָל ער טאָקע שרייען, וועסטו
ווייטער זען צו קומען פרי.

און זי הייסט לעמעכן גיין אין שול,
און ער מוז גיין.

נאָר איידער ער גייט אוועק, גייט
ער אַ כאָפּ דעם זייגער, וועלכן די מאמע
האָט שוין געהאַט אוועקגעשטעלט צו-
ריק אויפן אָרט, און ער שטופט דאָס
אַריין גיך אין שול-זעקל מיט אלע ביכער
און העפטן. די מאמע זעט דאָס נישט,
לעמעך גייט אין שול און ער פרייט
זיך.

— איך וועל שוין ווייזן דעם לערער,
ווער עס פאַרשפעטיקט זיך: איך, צי
דער זייגער! זאָל ער זען! — רעדט לע-
מעך צו זיך אַריין.

ער קומט אין שול, און דער לערער
פרעגט אים גלייך:

— ווידער שפעט, לעמעך?

— ניין, נישט איך! — ענטפערט לעמעך
מיט שטאַלץ: — נישט איך, נאָר דער זייגער,
איר וועט באַלד זען, לערער!

און לעמעך נעמט אַרויס דעם זייגער

פון שול-זעקל און ווייזט דאס דעם לערער.

אלע קינדער צעלאכן זיך, און דער לערער גיט נאָר אַ שמייכל.

— אזוי, חכם איינער? — מאכט דער לערער צו לעמעכן — האָסט מיר גע-בראכט דעם זייגער צו ווייזן? האָסט שוין געדארפט ברענגען דעם אויוון אויך פון הויז.

— דער אויוון איז צו שווער — ענט-פערט לעמעך, און אלע קינדער צעלאכן זיך. דער לערער שמייכלט ווייטער.

— נו, לעמעך, אז דו האָסט שוין געבראכט דעם זייגער — זאָגט דער לע-רער — טאָ לאָמיר זען, צי ער שפע-טיקט זיך טאקע?

דער לערער האָט גענומען לעמעכס

זייגער און פארגליכן מיטן שול-זייגער. ביידע זיינען כמעט גלייך געגאנגען.

דער זייגער דיינער שפעטיקט זיך ניט, — זאָגט דער לערער — נאָר דו ביסט אַ גרויסער נאָר און אַ מאַרודניק!

נאָכן לערנען איז לעמעך אוועק אַהיים, די מאמע האָט שוין אים גע-ווארט, פרעגן אים, ווו דער זייגער איז אַהינגעקומען. לעמעך האָט אַרויסגענו-מען דעם זייגער פון שול-זעקל און דער-ציילט דער מאמען, צו וואָס ער האָט דאָס געטאָן.

— אוי, מיין גאָט! — האָט די מאמע געבראָכן מיט די הענט — אַ יינגל זאָל זיין אזא גולם!

און די קליינע ביילקע, לעמעכס יינגערע שוועסטער, האָט אזוי געלאכט!

מעשיות פון אַ קליינעם וואַנדערער*.)

(ערינערונגען פון אַ יידישן יינגל אין אוקראינע בעת דער מלחמה און פאַגראָמען).

פון י. דראַכלער.

משהלע, אָדער די מאמע זיינע איז אַהיים געקומען. בייטאָג זיי ביידע קיינמאָל אין דער היים נישט געווען. זיי האָבן געאַרבעט. משהלע האָט געפּוצט שטיוול און די מאמע זיינע האָט פאַריכט אלטע זעק אין דער וואַלאַווער מיל.

זייער אַ שיינע מעשה האָט איינמאָל משה-לעס טאָטע דערציילט וועגן דער מלחמה אין די קאַרפּאטן. אלע זיינען מיר, געדענק איך, דאָרטן געווען: איך, פייגעלע, די באָבע, די מאמע מיט פייגעלעס מאמען און פייגעלעס זיידן. מיר האָבן דעמאָלט קיין נאָפּט נישט געהאַט, האָבן מיר נישט געוואָלט זיצן אין דער פינצטער און זיינען אלע געגאנגען צו גאָסט צו משהלעס טאָטן. ביי משהלען איז

זינט יענעם יום-כיפור אויפדערנאכט פלעג איך שוין אָפּט גיין מיט פייגעלען צו משהלעס טאָטן. די שול האָבן מיר שוין נישט באַזוכט, ווייל דאָרטן איז געשטאַנען אַ „שטאַב“. פלעגן מיר כמעט יעדן נאָך מיטאָג גיין אַהין. נאָר ווען דאָס וועטער איז געווען שלעכט, פלעגט אונדז די באָבע מיטגעבן עסן און אונדז שיקן צו משהלעס טאָטן גאַנץ פרי. אין אַ שלעכטן וועטער האָט ער געמוזט ליגן אין בעט, משהלעס טאָטע, ווייל די ביינער האָבן אים זייער גע-בראָכן און מע האָט אים באַדארפט דערלאנגען אַלעמאָל פלעשער מיט וואַרעם וואַסער. פלעגן מיר אזוי זיצן לעבן אים דעם גאַנצן טאָג, ביז

(* זע „נר, בימ", נומ. 12.

אויך געווען פינצטער, נאך אין ווינקל קעגן דער הרובע איז געווען א ביסל ליכטיק. משה-לעס טאטע איז געלעגן קעגן דער שיין פון פייער אויפן שטריק-בעטל, און מיר אלע האבן זיך אויסגעזעצט אויף דער נארע, וואס משה-לעס מאמע האט צוגערוקט נענטער צום ליכטיק-טיקן ווינקל. זיצן מיר אלע אזוי שטיל און דער טאטע משהלעס דערציילט וועגן דער מלחמה אין די קארפאטן.

די קארפאטן, זאגט ער, זיינען אזוינע הויכע בערג, וואס מע באדארף גוט פאררייסן דעם קאפ צו זען די שפיצן זייערע. שטייט איינמאל די ראטע זייערע אין א וועלדל, וואס געפינט זיך אין סאמע מיטן פון א טאל און פון דריי זייטן טאל זיינען הויכע, הויכע, מיט ביי-מער באוואקסענע בערג. ערגעץ דארט אין די בערג, ווייסט מען, געפינט זיך אן עסטרייכישע פאזיציע. קיין שפור פון קיין עסטרייכישן סאל-דאט זעט מען אבער נישט די גאנצע צייט. זיי לאזן זיך נישט הערן, די עסטרייכער. עס איז שא, שטיל, גלייך ווי אלע זיינען דאָרט אויס-געשטאָרבן. און די נאכט איז אויך א שטילע, א לבנהדיקע. אלע סאלדאטן פון דער ראטע זייערער ליגן אויסגעלייגט אויף די בייכער מיט די ביקסן אונטער זיך און שלאפן, נאך דער טאטע משהלעס מיט מיין טאטן ליגן אזוי אקסל ביי אקסל און שלאפן ביידע נישט.

און דער טאטע מיינער, זאגט ער, האט געהאט א געהער זייער א שארפס. אז ער האט צוגעלייגט דעם אויער צו דער ערד, האט ער געקאנט הערן אויף מיילן ווייט. ליגן זיי אזוי שטיל איינער לעבן צווייטן און שלאפן נישט. פלוצים טוט זיך דער טאטע מיינער א צאפל, זאגט אים שטיל, אז ער הערט טריט און לאזט זיך אזוי קריכן אויפן בוץ צום קארפאל. באלד

אבער קומט ער צוריק צוקריכן, דער טאטע מיינער, און דערציילט אים, אז דער קארפאל זאגט, אז מע הערט נישט און מע זעט נישט קיינעם. ליגט מען ווייטער אזוי שטיל אקסל ביי אקסל. שלאפן שלאפט זיך שוין אבער נישט. עס הייבט אן צו שאריען אויף טאג — היי-היי, א טרעוואגע, אן אליארם. מע טוט א קוק: פון אלע דריי זייטן קריכן אזוי אויף אלע פיר עסטרייכישע זעלנער, קריכן און בלייבן ליגן א וויילע מיט די בייכער צו דער ערד און קריכן ווידער. "קינדער, — טוט א קאמאנד-דעווע דער קאמאנדיר פון דער ראטע — "אטא-קירן!" אלע לאזן זיך פון וואלד, דער ראטנע קאמאנדיר — פארויס און די גאנצע ראטע נאך אים מיט הורא-געשרייען. נאך, נאך א ביסעלע און מ'רייסט זיך דורך דורך דער קייט פון די עסטרייכער. פלוצים — באך! — א שאס, און דער קאמאנדיר פון דער ראטע פאלט א טויטער.

אן הורא-געשריי האט אויסגעבראכן צווישן די עסטרייכער. אלע לאזן זיך לויפן אין א קייט ארום דער ראטע, די קייט ווערט אלץ געדיכטער און ענגער. נאך א וויילע שליסט זי זיך און די גאנצע ראטע איז צעטומלט און ווייסט נישט וואס צו טאן. פלוצים טוט זיך דער טאטע מיינער א ריס פארויס און שרייט אויס: "נאך מיר, קינדער!" די גאנצע ראטע טוט זיך א לאז נאך מיין טאטן און משהלעס טאטע אויך, און מע רייסט איבער די קייט פון די עסטרייכער, און אלע, א חוץ דעם ראטנעם, זיי-נען ארויס לעבעדיקע.

אויף דער צווייטער וואך נאך דעם האט דער טאטע באקומען פונם גענעראל א מעדאל. די זעלבע מעדאל, וואס אויפן טאטנס בילד רעכטס.

(המשך קומט)

רעבוס.

ה ע ק ט א ר .

אכט אזייגער אינדערפרי. דער סאמאואר איז אויפן טיש.
זינע דארף שוין גיין אין גימנאזיע.

— זינינקע! — וועקט זי דאס שטוב-מידל — שטיי אויף!

זינע ענטפערט ניט און ליגט אלץ אין בעטל איינגעוויקלט אין דער דעקע.
דאס מידל גייט צו נעענטער צום בעטל. אבער פון אונטער דער דעקע רוקט
זיך פלוצלונג ארויס דער שווארצער קאפ פון הונט מיט אויסגעשטערעטע ווייסע
שארפע ציין.

דאס מידל טרעט אפ אהינטער און הייבט ווידער אן איינצורידן זינען, זי
זאל אויפשטיין:

— פאלג מיך, זינעלע, שטיי אויף! די מאמע וועט זיך ווידער בייזערן...
זינע רופט זיך ניט אפ און גלעט אינדערשטיל אונטער דער דעקע העקטארן.
גיט אים צו מוט, ער זאל זי פארטיידיקן.
די מאמע קומט אריין.

— דער כלב לאזט ווידער נישט צו! — באקלאגט זיך דאס מידל פאר דער
באלעבאסטע.

— שטיי אויף, זינע! — זאגט די מאמע שטרענג און גייט צו צום בעטל.
העקטאר זעט דייטלעך, אז ס'ווערט געמאכט אן אנפאל אויף זיין פריינדין. גיט
ער זיך א שטעל אויף אויף אלע פיר און הייבט אן אזוי ביז צו רעווען, אז ס'פאלט
אן א שרעק. ער מאכט אן אנשטעל, וואס באווייזט קלאר: וועמען דאס לעבן איז
ליב, יענער זאל צום בעטל גיט צוגיין!

די מאמע דערשרעקט זיך און טרעט אויך אפ פון בעטל.

— מארש! וואן! — שרייט די מאמע פון ווייטן צו העקטארן.

העקטאר האלט אבער, ווייזט אויס, אז זיין פריינדין איז נאך אלץ אין געפאר,
און ער ענדערט ניט די קאמפס-פאזע.

און זינע? — זי שלאפט שוין ניט פון לאנג און מיט איין אייגל קוקט זי אלץ
ארויס פון הינטער דער דעקע. זי ווייס וויל, אז ס'איז שוין צייט אויפצושטיין. זי
זעט אויפן טיש די פרישע בולקעלעך, וואס זי האט אזוי ליב... אין בעט איז אבער
אזוי ווארעם און אלץ, וואס ס'קומט דא איצט פאר — אזוי אינטערעסאנט, אז ס'גלוסט
זיך איר בלייבן ליגן און זי מאכט זיך שלאפנדיק.

א קליין ברויט-קייקעלע טרעפט זי פלוצלונג אין שפיץ נאז — דאס לעצטע מיטל,
וואס די מאמע פרוווט אויס.

זינע שפרינגט אויף פון בעטל און זאגט אומצופרידן:

— מאמע, ווי קען מען אזוי איבערשרעקן א מענטשן?.. ס'איז דאך א געפאר!
די מאמע ענטפערט ניט און בייזערט זיך אויף העקטארן, וואס איז דערווייל
אראפגעשפרונגען פון בעט.

העקטאר איז פארשעמט. ער וויל ווייזן, אז מער וועט ער שוין אזוינס נישט טאן,
און מיט אן אראפגעלאזענעם ווידל שארט ער זיך פאזע וואנט אוועק צו דער טיר.
— פרווון זאל אזוינס נאכאמאל פאסירן, וועל איך פארטרייבן דיין העקטארן!
ווי דער שווארצער פעפער וואקסט! — ווארנט די מאמע.

זינע זיצט ביים טיש, זופט אייליק דעם הייסן טיי און בייסט די ווייכע בולקעס.
דער מאמעס רייד שרעקן זי נישט. זי ווייס גאנץ גוט, אז די מאמע וועט העקטאָרן
ניט אַרויסטרייבן, ווייל זי אליין האָט אים אויך זייער ליב. און טאָקע דערפאַר, וואָס
ער האָט זיך אזוי צוגעבונדן צו איר טעכטערל...

זינע איז אָנגעטאָן, אין גאָס צו גיין. הינטער דער טיר וואַרט שוין אויף איר
איר טרייער פריינד.

— נו, העקטאָר, אין גימנאזיע!..

ס'איז שפעט און ביידע לויפן.

צווישן העקטאָרן און דעם שול-דינער קומען שטענדיק פאַר צוזאמענשטויסן.
העקטאָר האָט מורא אַוועקצולאָזן זינען איינע אליין אין דער גרויסער פינצטערער
געביידע. ער וויל זיך אויך אַהין אַריינגיין. עס העלפט אָבער קיינזאך נישט און ער
מוז זיך צוריקערן אַהיים אליין.

ער שפּאַנט מיט רויקע טריט, וואַרפט גלייכגילטיקע בליקן אויף די שטאָטישע
הינט, וואָס דרייען זיך אַרום איבערן מאַרק. די שטאָטישע הינט קענען אים שוין און
האַבן גרויס דרך-אַרץ פאַר זיין ברייטער ברוסט, געזונטע מוסקולן און שאַרפע ציין.
אַ פאַר פרעמדע הינט האָבן אַמאָל יאָ געפרוּווט אים פאַרטשעפּען. זיי וועלן שוין
אָבער פאַרזאָגן אַ צענטן ווידער מיט אים זיך אָנצוהויבן.

געקומען אַהיים, לויפט העקטאָר אין שטאַל אַריין — געוואַר-ווערן זינע
פריינד — די פערד. נאָכער גייט ער אין קיך. די קיך האָט העקטאָר זייער ליב. דאָרט
איז אזוי וואַרעם און ס'טראָגן זיך אַרום אזוינע געשמאַקע ריחות! מיט דער קעכין
לעבט ער אויך גוט.

ער עסט אויף זיין פרישטיק און ציט זיך אויס אויף זיין באַשטימטן אָרט לעבן
דער פליטע. איין אויג האַלט ער צוגעמאַכט און מיטן אַנדערן גיט ער פויל אַכטונג
אויף דעם, וואָס ס'טוט זיך אַרום.

— ווייסט, העקטאָר? — זאָגט די קעכין אין אַ געוויסער צייט אַרום — זינע גייט
דאָך שוין!

ביים וואָרט „זינע“ שפּרינגט ער אויף און לויפט צום אָרט, וווּ ס'קומט שטענ-
דיק פאַר די באַגעגעניש פון ביידע פריינד.

היינט איז ביי זינען געווען אַן אומגליקלעכער טאָג און דעריבער איז זי זייער
אומעטיק און פאַרדאָגהט. ס'האָט זיך אָנגעהויבן פון דער שרפּה. ס'איז אזוי געווען:
זי איז געגאַנגען אין גאָס. זינען אָנגעפאַרן פייערלעשער. איז זי זיי נאָכגעלאָפּן און
געזען, ווי עס ברענט אַ הויז.

און אינדערהיים איז מען געווען אומרויק.

מע האָט זי לאַנג אַרומגעזוכט און ענדלעך געפונען.

אָבער ווי האָט זי אויסגעזען? די האָר — גאָס, די בגדים — גאָס, אינגאַנצן גאָס.
אַז זי איז אַריין, זינען שוין אַלע געזעסן ביים טיש. מע האָט זי אויסגענומען נישט
אזוי פריינדלעך. דאָס האָט איר זייער געקרענקט און זי האָט זיך שוין געפילט
נישט גוט.

ביים עסן האָט זי זיך צעריסן מיט וועלווקען — איר ברודער.

ער מיינט, אַז ער איז אין צווייטן צוגרייטונג און זי אין ערשטן, איז ער שוין

א גאנצער האָן. ער זאָגט, אז ביי זיי אין שול וואָלט מען איר אָנשטאָט פינפן גע-
שטעלט איינסן און אז אלע מיידלעך זיינען נאָרישע קי.

זי האָט עס נישט געקאָנט אַריבערטראָגן און זיך פונאָנדערגעוויינט.
טאַטע-מאַמע האָבן זיך היינטיקס מאָל פאַר איר ניט אָנגענומען און דאָס האָט
איר נאָך כער פאַרדראָסן.

דאָס ערגסטע איז געקומען נאָכן עסן. זינע האָט געוואָלט צוגיין צו דער שרפה —
זען, צי דאָס שכנותדיק הויז האָט זיך אָנגעצונדן. די מאַמע איז אָבער דערפאַר גע-
וואָרן שטאַרק אין כעס אויף איר און געזאָגט, אז זינע איז ניט קיין פיינע מיידל, אז
זי וויל אזא מיידל ניט האָלט האָבן.

זינע איז געוואָרן ברוגז, האָט זיך פאַרקליבן אין שלאָפצימער אויף דער מאַמעס
בעט און גענומען קלאָגן.

העקטאָר איז צוגעגאָנגען צום בעט. אים האָט זיך שטאַרק געוואָלט מיט וואָס
עס איז טרייסטן זיין טייערע פריינדין. ער האָט אויסגעפרווט אלע מיטלען, וואָס
פלעגן אין אזוינע פאלן שטענדיק העלפן: געשפרונגען אויף איר, געוואָרטשעט, גערירט
זי מיט דער לאַפּע.

זינע האָט געדריגעט מיט די פיס און מיט אַ נאָסן פאַרוויינטן פנים געטריבן
אים פון זיך.

— גיי, העקטאָר, גיי! ביסט אַ שלעכטער, אזוי ווי אלע מענטשן גיי!
און זי האָט זיך אָפגעקערט פין אים.

העקטאָר האָט זיך אָפגערוקט. אַ פאַר מינוט איז שטיל געווען.
זינע האָט זיך אָבער נישט געקאָנט איינהאַלטן און שטילערהייט זיך אומגעקערט
זען, וואָס מיט העקטאָרן איז. און דאָ האָט זי דערזען אזוינס, וואָס קיין איין
מענטש וואָלט עס רויק נישט געקאָנט צווען: העקטאָר איז געזעסן אויף די
הינטערשטע לאַפּעס, פאַרביסן די אויבערשטע ליפּ, אַרויסגעשטעלט די ציין און
פאַרווונדערט געקוקט אויף זינען. ס'איז אויסגעקומען, אזוי ווי ער וואָלט גע-
שמיכלט... דערזען אזא פנים ביים הונט, האָט זינע אויסגעשאָסן מיט אַ געלעכטער, איז
אַראָפגעשפרונגען פון בעט און זיך אַ לאָז געטאָן דורך אלע צימערן מיט אַ געשריי:
— מאַמע, העקטאָר לאַכט!

— נו, שוין אָפגעברוגזט זיך, מיין טאָכטער? — האָט די מאַמע געפרעגט.
זינע האָט אָבער איצט געהאַט נאָר איינס אין זינען. זי האָט געשלעפט די
מאַמען פאַר דער קלייד און געשריען:
— מאַמע, קום, העקטאָר לאַכט!

די מאַמע האָט געמוזט גיין מיט איר אין שלאָפצימער.
העקטאָר איז נאָך אלץ געזעסן אין דער זעלבער פּאָזע און געשמיכלט.
דערזען זינעס לאַכעדיק פנים, איז ער פריידיק אויפגעשפרונגען און האָט
אַ לעק געטאָן זיין פריינדין אין סאַמע נאָז.
ווידער שלום אין שטוב. זינע האָט זיך באַרויקט.
זי נעמט אַ ביכל און זעצט זיך לייענען.

ביינאַכט ענדערט זיך דאָס בילד. העקטאָר איז אומעטיק און טרויעריק און
זינע פאַסט אים אויף, מיט וואָס נאָר זי קען.

העקסטאר איז אזוי צעשראקן! ווען דאָס מיידל הייבט אָן צו טראָגן האָלץ אין די אויוונס, פאלט אויף אים אַן אַ מורא. ער לויפט נאָך דער מיידל, באַגלייט זי אויף די טרעפּ, אזוי ווי ער וואָלט איר וועלן העלפּן... און אז דאָס האָלץ פלאַקערט אויף, זעצט ער זיך אַנטקעגן פלאַם און טרעט נישט אָפּ, ביז וואַנען מע פאַרמאכט נישט דאָס טירל. עפעס אַ מאָדנע זאך קומט דאָן פאַר מיט העקסטאַרן. מע וויל אים אָפּ-ציען מיט עסן, זינע רופט אים זיך שפּילן — העקסטאַר בלייבט צו אַלץ קאלט און זיצט שעהנלאַנג אומבאַוועגלעך ביים אויוון און קוקט אין פלאַם אַריין.

אַפּטמאַל פלעגן זיך אין זיינע אויגן ווייזן טרערן... זיי פלעגן אַ ציטער טאָן און אַראָפּקליקלען זיך איבער זיין גראַען פנים.

זינע פלעגט אויך ליב האָבן צו זיצן מיטן הונט ביים אויוון. דערזען טרערן ביי העקסטאַרן אין די אויגן, פלעגט זי זיך אויפשטעלן, צוגיין צום ברודער און מיט אַ ציטערדיקן קול אים דערציילן:

— וועלוועלע, ווייסט? — העקסטאַר וויינט!

וועלוועלע גלויבט נישט. ער דערקלערט דאָס אזוי:

— די מאַמע זאָגט, אז דאָס ווערט ביי אים פון פייער!

— יע, וועלוועלע, ער וויינט! און ווייסט פאַרוואָס? מסתמא דערמאָנט ער זיך אָן זיין פריערדיקן באַלעבאַס.

ביידע גייען צו צו אים, זעצן זיך אים ביי די זייטן, קוקן אין פלאַם, וואָס טוקט זיך, באַטראַכטן העקסטאַרס אומבאַוועגלעכן בליק, גלעטן אים שטיל און פאַרוויכטיק זיין שוואַרצע גלאַנציקע פלייצע און שעפטשען:

— העקסטאַר וויינט! העקסטאַר וויינט...

לויט ס. יעלפאטיעווסקי — ש. באַסטאַמסקי.

צוויי קינדער.

די ליידיקע קאסטנס פון הויף דאָרט — זיי פלעגן מיר אויסקלעפּן ריין, און פלעגן זיך מאַכן אַ וויינונג, אַ וויינונג גאנץ אַנשטענדיק, שיין.

דעם שכנס גרוי-אַלטיטשקער קאָטער פלעגט אָפט צו אונדז קומען צו גאָסט; מיר פלעגן אים אויפנעמען העפלעך, אזוי ווי פאַר אים האָט געפאַסט...

מיר זיינען געוועזן צוויי קינדער, צוויי קינדערלעך פריילעך און קליין; מיר פלעגן אַריין צו די הינער, באַהאַלטן זיך דאָרטן אַליין.

מיר פלעגן דאָרט קרייען ווי הענער, ווי הענער — ס'זאָל פעלן אַ האָר, און ס'פלעגן פאַרבלייגער מיינען: עס קרייען דאָרט הענער אַ פאַר.

מיר פלעגן זיך נאָכפּרעגן פריינדלעך, וואָס מאַכט ער, וואָס גיט פאַר אַ נייס; מיט וואָס ער באַשעפטיקט זיך איצטער, צי כאַפט ער נאָך אַלץ גוט די מייז... לויט היינריך היינע — א. כהן.

י. א. ראנטש.

סעציעל סאר די גרינינקע ביימעלעך.

יהודי מנוחין—דאס 10-יעריק ווונדער-יינגל, מיט וועמען עס קלינגט די וועלט.

א יידיש יינגל, מיט בלאַנדע קורצעשע-
רענע האַר, בלויע אויגן, א רונדיק פול פנים, אין
א וויסער בלווע און קורצע שווארצע הייזלעך
און—מיט א פידעלע אין איין האנט און א סמיט-
שיק אין דער צווייטער—האַט זיך אוועקגע-
שטעלט פנים אל פנים צי אן עולם פון דריי
טויזנט מוזיק-ליבהאַכער און מבינים, גרייט צו
שפילן די שווערסטע זאך, וואָס איז דאָ אין
דער מוזיק-פראַגראַם פאר פידל—די בעטהאָוון-
קאָנטשערטאָ.

ער איז געווען דער סאַליסט פון דעם ניו-יאָ-
קער סימפאָנישן אָרקעסטער, וואָס באַשטייט
פון 110 באַרימטע מוזיקאַנטן.

מע דאַרף זיין א גרויסער קינסטלער צו
קענען אויפטרעטן צוזאַמען מיט יענעם אָר-
קעסטער, און זייער ווינציק האָבן די זכיה.

צו זיין דער סאַליסט פון ניו-יאָקער סימ-
פאָנישן אָרקעסטער און צו שפילן בעטהאָוונס
קאָנטשערטאָ, וואָס די גרעסטע גאונים אויפן
פידל וואָגן ניט צו טאָן, דאַרף מען זיין זייער
זיכער מיט זיך און ממש געניאל.

און ווען עס איז אין ניו-יאָרק באַוווסט
געוואָרן, אז דער שפילער וועט זיין א צען-
יאָריק יידיש יינגל מיטן נאָמען יהודי מנוחין,
דאָן איז דער ווונדער און אינטערעס גאָך
גרעסער געוואָרן.

ווען יהודי איז אַרויסגעקומען פאַרן גרויסן
עולם, האָב איך זיך געשראָקן; מײן האַרץ האָט
מיר געציטערט, אז יהודי זאָל זיך ניט פאַר-
לירן, צעוויינען אָדער פאַרגעסן „אַריינצופאַלן“
מיטן אָרקעסטער אין דער ריכטיקער צייט.
איר דאַרפט דאָך וויסן, אז א סאַליסט שפילט
אַן גאָטן, פון אויסווייניק, און די בעטהאָוון-קאָנט-
שערטאָ דויערט שפילן א פערציק מינוט.

נאָר ווי פאַרווונדערט זיינען אלע געוואָרן,
ווען דער אָרקעסטער האָט אָנגעהויבן שפילן
און יהודי איז זיך געשטאַנען געלאַסן, אָן
סימן פון „בינע-שרעק“ מיט א פאַרבאָר-

גענעם שמייכל צווישן די ליפן. און ווי
גרויס איז געווען אונדזער ווונדער און פרייד,
ווען ער האָט אָנגעהויבן שפילן אליין, זיין
סאַלאַ-טייל! מיר האָבן זיך ניט געגלויבט, אז
אזא קליין יינגעלע זאָל קענען אַרויסגעבן
אויפן פידל אזא קלאַר-רייכן און קרעפטיקן טאָן.
מיט א פאַרכאַפטן אָטעם איז דער עולם
געזעסן, ביז דער ערשטער חלק פון דעם קאָנט-
שערטאָ האָט זיך געענדיקט. דער זאָל האָט
געשטורעמט פון א דונערדיקן אפלאַדיסמענט.
א סך מענטשן האָבן געוויינט פאַר פרייד. יהודי
האַט געשמייכלט ליב, זיך געווישט מיט א טי-
כעלע דעם שווייס פון פנים און שטערן. ער
האַט זיך גענייגט נאָטירלעך און קינדעריש;
זיין קלוג פנים איז געווען באַחנט און ליב.
די מוזיקאַנטן, צוזאַמען מיטן דייטשישן גאַסט-די-
ריגענט פריץ בוש, האָבן ניט אויפגעהערט אים
צו אפלאַדירן.

ווען דער קאָנטשערט האָט זיך געענדיקט,
האַט דער עולם פאַר א 15 מינוט צייט ניט
פאַרלאָזן דעם זאָל און אלץ געהאַלטן אין אפ-
לאַדירן און אַרויסרופן יהודי מנוחין.
פאַרשטייט זיך, אז אויף מאָרגן זיינען אלע
צייטונגען פון ניו-יאָרק און איבערן לאַנד גע-
ווען פול מיט לויב-געזאַנגען צום 10-יעריקן
יידישן יינגל, דעם נייעם גאון אין דער מוזיק-
וועלט.

יהודי מנוחין איז געבאָרן געוואָרן אין ניו-
יאָרק. ווען ער איז אלט געווען א יאָר, האָבן
זיך זיינע עלטערן איבערגעקליבן קיין סאַן-
פראַנציסקאָ און דאָרט וווינען זיי ביז היינט.
טיקן טאָג. זיין טאַטע איז א העברעישער לע-
רער און איצט—א פאַרוואַלטער איבער העב-
רעישע שולן. סיי דער טאַטע, סיי די מאַמע
האַבן שטאַרק ליב מוזיק און ווען יהודי איז
נאָך געווען אן עופעלע, פלעגן אים זיינע על-
טערן מיטנעמען אויף קאָנצערטן.

פאר איר און איז ניט געקומען צו איר אין פאלאץ, ווען זי האט אים איינגעלאדן.

אויף דעם האט יהודי געענטפערט, אז ס'איז אים א ווונדער, וואס מענטשן האבן זיך אין אמעריקע געשטויסן א קוק צו טאן אויף איר. „אין רומעניע“, האט ער געזאגט, „איז פאראן נאך איין קיניגין און אין אמעריקע איז יעדע פרוי א קיניגין“. די קיניגין איז איבעראשט געווארן פון זיין ענטפער און אים א קוש געטאן און צומארגנס אים געשיקט א מתנה מיט אן אויפשריפט: „צו מיין קליי-נעם פריינד יהודי, פון מאריע“.

ווי איר זעט, איז יהודי זייער קלוג. ער האט ליב צו לייענען ביכער און ער אינטערעסירט זיך מיט אלעם, וואס ס'טוט זיך אויף דער וועלט.

אזוי האט אויף אים א ווירקונג געהאט דאס לעבן און דער טויט פון בארימטן אמעריקאנער ארבעטער-פירער יודזשין וויקסאָר דעבס.

יהודיס עלטערן ווילן ניט, אז יהודי זאל אפט אויפטערעטן אויף קאנצערטן. זיי גיבן זיך אליין אפ צו זיין בילדונג און זיי זאגן, אז ביזן יאָר 1929 וועט ער ניט אויפטערעטן.

זיינע עלטערן זיינען ניט פאראינטערעסירט רייך צו ווערן דורך זייער יהודיס טאלאנט, און די פראָפּיטן, וואָס זיינען געווען פון לעצטן קאנצערט, האָבן זיי אוועקגעגעבן צו העלפן אַרעמע מוזיק-סטודיאַנטן זיך צו אַנטוויקלען.

זיכער איז יהודי א געניאל-קינד, נאָר גאָר א סך האָט ער צו פאַרדאַנקען זיינע עלטערן, וואָס האָבן געוואָלט, ווי אזוי אים אָפּצושאַצן פון זיין פריסטער קינדהייט אָן.

ווען ער איז אלט געווען צוויי יאָר, האָט ער שוין געוואָלט ווי צו האַלטן א פידל. אַביסל שפעטער האָט ער שוין געבאַראַבאַנעוועט אויף אלע טעלער און גאָפּל-לעפל אין הויז.

ווען ער איז אלט געוואָרן 4 יאָר, האָט ער שוין געקענט שפילן ניגונים.

פון דאָן אָן איז יהודיס לערער א באַוואָוס-טער פידל-שפילער לואי פערזינגער (וועלכן איר זעט אויפן בילד).

לעצטן יאָר איז יהודי מנוחין געווען אין אייראָפּע און געשפילט אין די גרעסטע שטעט. אומעטום איז ער איינגעלאדן געוואָרן פון קיניגן און מיליאָנערן, ער זאל שפילן ביי זיי, נאָר זיין טאַטע האָט אלעמען אָפּגעזאָגט. זיינע עלטערן ווילן בעסער, אז יהודי זאל זיין א קינד ווי אלע קינדער. און ער איז עס טאָ-קע. ער איז פאַרשטימט אין זיינע שפילערייען און ווען ער דאַרף ניט לערנען, שפילט ער זיך אין דרויסן מיט קינדער און ער פאַרגעסט אָן אלעם.

מ'דערציילט, אז ווען ער איז געווען אין רומעניע, האָט אים די קיניגין איינגעלאדן צו קומען צו איר אין פאלאץ אַריין. יהודיס טאַטע האָט, פאַרשטייט זיך, אָפּגעזאָגט די איינלאַדונג און צו זיין פאַרוואַנדערונג איז אין א טאָג אַרום די קיניגין געקומען צו אים אין האַטעל אַריין צו באַקענען זיך מיט יהודין.

יהודי איז גראָד דאָן געווען פאַרנומען מיט זיינע לעקציעס. זי האָט אים ניט געוואָלט שטערן און געוואָרט. שפעטער, אז זי האָט זיך געזען מיט אים, האָט זי אים געזאָגט, אז ווען זי איז געווען אין אמעריקע, האָבן זיך טויזנטער מענטשן געשטופט צו געבן א קוק אויף איר און ער האָט אַפילו ניט קיין דרך-אַרץ

ק א ל ע ו ו א ל א .

איבערגעזעצט מ'ן הערש ראזענפעלד.

אין ווייטן צפון פון אייראפע איז דא א לאנד, וואס איז רייך מיט אָזערעס, טיכלעך און זומפן. עס הייסט פֿינלאַנד. לעבן דאָרט מענטשן אָרנטלעכע און פשוטע. מע רופט זיי פינען.

האָבן די פינען זייער ליב צו אַרבעטן: אַקערן דאָס פעלד, גיין אויף גע-יעג, כאַפֿן פיש. און ווייל די נאָטור איז דאָרט זייער אַ בייזע, האָרעווען די מענטשן דאָרטן נאָך פיל שווערער ווי מיר דאָ.

דערפאר, אז עס קומט אָבער אַ זונטאָג אָדער עפעס אזוי אַ יום-טוב — פֿאַרברענגען זיי זייער פֿריילעך. זיי פֿאַרברענגען אזוי:

אָפּגעפֿטרט די סעודה זייערע, זעצן זיי זיך אויס אויף בענק איינער אַנטקעגן דעם אַנדערן, פנים צו פנים, קני צו קני, און די, וואָס זיצן אויף איין באַנק, פלעכטן איין זייערע פינגער אין די פינגער פון יענע, וואָס זיצן פונקט אַנטקעגן זיי. אזוי איינגעפלאַכטן מיט די פינגער הייבט מען זיך אָן צו שאַק-לען און צו וויגן און פֿאַרזאָגן מיט אַ נוסח אויף אויסווייניק ווונדערלעכע מעשיות-לידער.

זיי זיצן און שאַקלען זיך און זינגען לאַנגע שעהן. פון צייט צו צייט נעמט מען און מע טוט אַ זופ היימיש געמאַכטן ביר, אָבער טאָקע נאָר אַ זופֿ. איינצונעצן דעם האַלדז; און ווידער הייבט מען זיך אָן צו שאַקלען און צו זינגען ביז שפעט אין דער נאַכט אַריין. און אַמאָל טאָקע ביון גרויען פֿאַרטאָג. וווּ האָבן די פינען גענומען אָט-די ווונדערלעכע מעשיות-לידער, וואָס מיר רופן זיי איצטער „קאַלעוואַלאַ“?

קיינער ווייס נישט, ווער עס האָט זיי אויסגעטראַכט. מע ווייס אַפילו נישט אַקוראַט, ווען מע האָט זיי אויסגעטראַכט. קינדער האָבן זיך די מעשיות-לידער אויסגעלערנט פון די באַבעס און זיידעס, די זיידעס און באַבעס — פון זייערע באַבעס און זיידעס, אזוי צוריק אפשר אויף טויזנטער יאָרן. מע קען זאָגן, אז דאָס גאַנצע פינישע פֿאָלק האָט געהאַלטן מאַכן אָט-די מעשיות-לידער. רופט מען זיי טאָקע דערפאר די פינישע פֿאָלקס-לידער.

די לידער עקזיסטירן שוין לאַנג, לאַנג. אָבער ערשט מיט קאַרגע הונ-דערט יאָר צוריק האָט מען זיי צוזאַמענגעקליבן און אָפּגעדרוקט. די אַרבעט פון אויפזאַמלען די לידער האָבן געטאָן אַ סך מענטשן, נאָר מער פון אַלעמען — דער פינישער דאָקטאָר עליאַס לענראַט. יאָרן איז ער אַרומגעפאָרן איבער פינ-לאַנד. אויסגעווען וווּ ערגעץ אַ שטעטל אָדער אַ דערפל, און געבעטן די על-טערע זינגער, זיי זאָלן פאַר אים זינגען. זיי האָבן געזונגען און ער האָט דער-ווייל פֿאַרצייכנט. נאָכדעם האָט ער די אַלע שטיקער אויסגעשטעלט אין אַ סדר און זיי אָפּגעדרוקט. די זאַמלונג האָט געהאַט גרויס דערפאָלג. פון דעמאָלט אָן האָבן די ליבהאַבער פון פּאָעזיע ביי אַלע ציוויליזירטע פעלקער זיך אָנגעהויבן צו באַ-קענען מיט אָט-די לידער און זיי איבערגעזעצט אין זייערע שפראַכן. עס זיינען פאַראַן איבערזעצונגען פון דער קאַלעוואַלאַ אין ענגליש, פראַנצויזיש, דייטש,

רוסיש, אונגאריש, העברעיש. איצט זיינען זיי איבערגעזעצט געוואָרן אויף יידיש.

דאָ האָט איר די 15-טע רונע אָדער געזאָגט. עס ווערט דאָ באַזונגען אַ העלד פון די פינישע פּאָלקס-מעשיות, לעמינקיינען. עס ווערט דערציילט, ווי אזוי ער איז פון טויט צוריק לעבעדיק געוואָרן.

לעמינקיינענס תחית המתים.

לעמינקיינענס אלטע מוטער
קלערט און קלערט ביי זיך אין שטיבל:
„ווי קען זיין איצט לעמינקיינען?
ווי איז קאָקאָ (1) הינגעקומען?
עפעס הער איך איצטער גאַרנישט
פון זיין וואַנדער אין די ווייטן“.

ניט געוואוסט, אױ, האָט די מאַמע,
וואָס האָט אים מיט צער געטראָגן,
ווי עס טראָגט זיך איר געביין איצט,
ווי עס טוט איר בלוט איצט פליסן,
ווי עס וואַגלט אום דאָס קינד אירס,
ווי, אויף וועלכע וועגן, גייט ער:
צי אויף בערג מיט סאַסנע וועלדער,
צי אויף ברייטע, וויסטע סטעפעס,
צי אויף פעלדער פול מיט בלומען;
אפשר שווימט ער גאַר אויף ימים,
אויף די שווימענדיקע שטראָמען,
אויף דעם רוקן פון די כוואַליעס;
אָדער גייט גאַר אויף מלחמה,
אפשר הוליעט ער אין שלאַכטן
און ער בראַדזיעט אום אין בלוטן,
ביז די קני אין בלוט אין רויטן.

קילי, אַכטיס (2) ווייס די ליבע,
שטענדיק אַרבעט זי און אַרבעט,
ווייס, ווי, וואָס אין שטוב געפינט זיך,
האַלט אויף אַלץ די אויגן אָפן,
כאַפט אַ קוק אויף אַכטיס בערשטל

(1) קאָקאָ איז דערזעלביקער נאָם לעמינקיינען.

(2) אַכטי איז אויך לעמינקיינען.

אלע אָונט און פרימאַרגן.
עפעס איינמאָל זעט זי פלוצלונג,
אין אַ פריער מאָרגן-שטונדע,
אויף דעם בערשטל רויטע טראָפן,
שוימיק בלוט פון בערשטל קאַפעט.

הייבט קיליקי (*) אָן צו קלאָגן,
און זי רופט זיך אָן מיט טרערן:
„אױ, מיין מאַן איז מיר געפאַלן!
לעמינקיינען איז געשטאַרבן,
און ער וואַנדערט אין דער פינצטער,
וואַנדערט אום אויף וויסטע וועגן.
אַט-אַ זיינען רויטע טראָפן,
שוימיק בלוט פון בערשטל קאַפעט!“

קוקט זיך איין די אלטע מוטער
און באַטראַכט דאָס בלוט פון בערשטל
און הייבט אָן פאַר ווייטאַק קלאָגן:
„ווי איז מיר און וויי מיין מזל!
פינצטער איז מיר שוין מיין לעבן!
ערגעץ האָט אַ גרויסער אומגליק
מיט מיין ליבן זון געטראָפן,
אַט-אַ זיינען רויטע טראָפן,
שוימיק בלוט פון בערשטל קאַפעט!“

און זי טוט אַ כאַפּ דאָס קליידל
הייבט דאָס אונטער מיט די אַרעמס,
און זי לאָזט אַוועק זיך לויפן,
און זי לויפט מיט אלע כוחות.
אונטער אירע טריט די שנעלע

(*) קילי און קיליקי זיינען נעמען פון דער
זעלביקער פערזאָן.

האָבן פעלזן אַזש געדונערט,
הויכע בערג אַראָפּגעזונקען,
טיפּע טאָלן אויסגעשוואָלן.

* * *

ענדלעך קומט זי קיין פּאָכיאלאַ (1),
צו די שטיבלעך פון דעם נאָרדלאַנד,
זוכט און קוקט אויף אלע זייטן,
און הייבט אָן אַזוי צו ריידן:
„זאָג מיר, האַרין פון פּאָכיאלאַ,
וואָ איז ערגעץ לעמינקיינען?
זאָג מיר, וואָ האָסטו פאַרשיקט אים?
ענטפערט איר די אַלטע לאָוכי (2)
און זי הייבט אַזוי אָן ריידן:
„פון דיין זון ווייס איך איצט גאַרנישט,
ווייס נישט, וואָ ער איז פאַרשוונדן.
כ'האַב אים צוגעפירט צום שליטן,
איינגעשפּאַנט דעם פלינקסטן אַגער,
ווייטער ווייס איך מער פון גאַרנישט;
אפשר איז ער וואָ פאַרזונקען
אין די ווייסע, טיפּע שנייען,
צי אין אייז אַריינגעפרוירן,
אַדער גאָר פון וועלף צעריסן,
צי פון בערן אויסגעפרעסן.“

* * *

ענטפערט איר די אַלטע מוטער:
„איטלעך וואָרט דיינס איז אַ ליגן,
מיינס אַ קינד צערייסט קיין וואָלף ניט,
מיינס אַ זון צעפרעסט קיין בער ניט,
וועלף דערווערגט ער מיט די פינגער,
מיט די הענט דערשלאָגט ער בערן!
זאָגסטו מיר נישט אויס דעם אמת,
וואָ דו האָסט מיין זון פאַרטריבן,
וועל איך אויפברעכן די טירן,
און די סאַמפּאַ (3) דיר צעברעכן.“

(1) צפון-לאַנד, לאַפלאַנד.

(2) לאָוכי איז די הערשערין פון צפון, צו

וועמענס טאָכטער עס שרייבט זיך לעמינקיינען.

(3) אַזאָ ביישוף-קעסטעלע.

זאָגט די האַרין פון פּאָכיאלאַ:
„כ'האַב באַזאָרגט דיין זון דאָ ברייטלעך,
אי מיט עסן, אי מיט טרינקען,
אים געשטילט זיין דאָרשט און הונגער
און אים אָפּגעפירט צום שיפל
און אַראָפּ דעם שטראָם געשיקט אים.
ווייטער ווייס איך נישט פון גאַרנישט,
ווייס נישט, וואָ ער איז פאַרשוונדן;
צי די שווימעדיקע כוואַליעס,
צי די ווירבלענדיקע טיפּן
האָבן אים וואָ איינגעזויגן.“

* * *

זאָגט איר לעמינקיינענס מוטער:
„איטלעך וואָרט דיינס איז אַ ליגן,
איצטער זאָג דעם ריינעם אמת:

* * *

וואָס האָסטו מיין זון פאַרטריבן?
וואָ איז קאַלעווס (4) העלד געפאלן?
נאָרסטו מיך אַצינדערט ווידער,
שיק איך אָן אויף דיר מגפות,
שיק דעם טויט אויף דיר אַצינדערט.“

* * *

רופט זיך אָן די אַלטע לאָוכי:
„איצטער הער דעם גאַנצן אמת:
הייס (5) פלינקע, שטאַלצע הירשן
האַב איך אים געהייסן כאַפן,
לעמפּאַס אַגערן צו צויען,
און די לאָשיקעס צו פאַנגען,
און דאָס פערד, וואָס שפּריצט מיט פייער,
איסיס שוואַן געשיקט אים שיסן.
ווייטער ווייס איך נישט פון גאַרנישט.
אפשר האַלט אים אָפּ אַן אומגליק,
צי עס האַלט אים אָפּ אַ סיבה,
און ער קען נאָך אַלץ נישט קומען,
נאָך מיין טאָכטער, נאָך זיין כלה.“

(4) דער סאַטער פון די העלדן.

(5) דער נאָמען פון בייזן גייסט, דאָס בייז.

„זאג מיר, שטעג, פון גאט געשפרייטער,
האסטו ווו מיין קינד באגעגנט?
ניט געזען מיין גאלדן עפעלע?
ניט באמערקט מיין זילבער שטעקעלע?“

ענטפערט איר אזוי דאס שטעגל:
„כ'האב גענוג מיר מיינע דאגות,
ווער קען טראגן פרעמדע זארגן?
ס'האט א צרה מיך געטראפן,
כ'האב א פינצטער ביטער מזל:
כימוז פון הינט זיך לאזן טרעטן
און עס טאפטשען פערד מיך שטענדיק,
און פון שייך ווער איך געטראפן,
און פון לאפציעס און סאנדאלן.“

און זי זוכט איר זון און זוכט אים,
נאך זי קען אים נישט געפינען.
קומט צום וועג צו די לבנה.
פאלט די מוטער און זי בוקט זיך,
און זי הייבט זי אן צו בעטן:
„זאג מיר, ליכטיקע לבנה,
האסטו ווו מיין קינד באגעגנט?
ניט געזען מיין גאלדן עפעלע?
ניט באמערקט מיין זילבער שטעקעלע?“

זאגט די ליכטיקע לבנה:
„כ'האב גענוג מיר מיינע דאגות,
ווער קען טראגן פרעמדע זארגן?
ס'האט א צרה מיך געטראפן,
כ'האב א פינצטער, ביטער מזל:
איינזאם מוז איך נעכט ארומגיין,
מעג ווי קאלט זיין — איך מוז שיינען,
סאמע ווינטער דארף איך לייכטן
און אום, זומער — גאר פארשווינדן.“

(המשך קומט)

דא הייבט אן די מוטער איילן,
לויפט און זוכט די שפורן ווייטער
פון איר זון, וואס איז פארשווינדן,
פון איר ליבן לעמינקיינען.
ווי א וואלף דורך זומפן לויפט זי,
ווי א בער אין טיפע וועלדער,
שווימט דורך טייכן ווי אן אטער,
איילט דורך פעלדער ווי א מארדער,
ווי אן אדלער אויף די מעזשעס,
ווי א האז פארביי דעם ים-ברעג;
אין איר לויף צעשטויסט זי פעלן,
ראמט פון וועג אראפ די צווייגן,
ווארפט אן בערג מיט ביימער-שטאמען.

און זי זוכט איר זון און זוכט אים,
נאך זי קען אים נישט געפינען.
הייבט זי אן די ביימער פרעגן,
צי זיי האבן אים באגעגנט
ערגעץ בלאנדזשען אין די וועלדער.
זיפצן אפ די הויכע סאסנעס,
און א דעמב א שטארקער ענטפערט:

„כ'האב גענוג מיר מיינע דאגות,
ווער קען טראגן פרעמדע זארגן?
ס'האט אן אומגליק מיך געטראפן,
כ'האב א פינצטער ביטער מזל:
ווער עס וויל, קען מיך צעשפאלטן,
קען אויף שפענער מיך צעהאקן,
און מיך ברענען אין זיין אויוון.“

און זי זוכט איר זון און זוכט אים,
נאך זי קען אים נישט געפינען.
קומט א שטעג איר אן אנטקעגן,
הייבט זי אן דעם שטעג צו פרעגן:

אונדזער קלוב.

זשירט דער לערער קראקעוואסקי א קארטאגא-סאנץ מיט אלע קינדער, העלכע זינגען סענץ-לידער.

מיט סענץ און מליענדיקער פאסט ענדיקט זיך דער שיעור ביסטרייכער חזנים, מן העלכן די קינדער און די עלטערן האבן אזוי פיל סארבעניגן געהאט. א. ק.

צום ריינקייטס-יום טוב אין די ווילנער שולן.

דעם 29סטן אפריל ה. י. הערט איינגעפירט אין אלע ווילנער יידישע שולן א ריינקייטס יום טוב, צום יום טוב האט די געז. סאג. פרויסגעלאזן א אילוסטראציע בלעטל מיט פאלגנדיקע צען געבאט מן ריינקייט:

- (1) אלע מארגן כסדר;
- (2) בארשט גוט אויס די קליידער.
- (3) טישויל און די ציין חפש וויבער, פון ריין.
- (4) איז דאס פוזן שוין צו ענר, הייניק געגל, חפש די הענט.
- (5) ביים שול-סרעם בלייב שטיין, זינע שייך מאך ריין.
- (6) אין שול אויפן באנק, זיך גלייך און שלאנק.
- (7) דעם מינגע נישט לעגן, פארקען די גאס.
- (8) שפיי ביט מאך ליט, גאר אין בליי ביים זיט.
- (9) אין דרויסן זיך פרייט, ביז די זון אונטערגייט.
- (10) דעם קערפער חפש איין מיט שטוב-האפער-טיין.
- (11) פארן שלאפן גיין פון היידער די ציין.
- (12) בינאכט ביים שלאפן ס'מענטער לעגן טאן.

אויסשטעלונג פון יידישן וויסנשאפט אינסטיטוט.

אין משך מן דער פסח-האג האט דער ווילנער יידיש-אינסטיטוט פרגאנויזירט אין דער ווילנער רעפלי-נימאזיע אן אויסשטעלונג פון זינע מאטעריאלן. אויף דער אויסשטעלונג זינגען געווען עטלעכע אפטיילונגען:

- (1) פארשטעלונג פון בוך, (2) טעאטערימוזי אויפן גאנצן פון דער פארשטעלונג פארשטייט אסאך רחל קאמיונסקי,
- (3) דאקומענטן. די אויסשטעלונג האבן באזוכט ביי 2000 מאן.

אין קינאטיקן נומער — העלן מיר העגן דער אויסשטעלונג דערציילן גענויער.

א בריוועלע פון גראדנע.

געערטע ה' רעדאקטארי

מיר, א גרויסע קינדער מן פאחשעכנע שולן, העלג-דיק לערנען יידיש, זינגען זיך צונויפגעקומען און גע-גרינדעט א קרייז אויפן גאנצן פון בער באקאנט. אונז לערנט א לערער איינמאל אין וואך (דינסטאג) יידיש. מיר לייענען די גרינינקע ביימערלעך. זי זי-נען זייער שוין. מיר העלן זי קרייגן יעדן חודש.

מיט אכטונג:

קינדער-קרייז אויפן גאנצן פון ב. באקאנט אין גראדנע.

דער גרויסער פורים-פעסט פון „דער יידישער שול" אין קאפאנהאגן (דענעמארק).

דעם 10טן מערץ האט די קאפאנהאגנער יידישע שול איינגעפירט א גרויסן פורים-יום טוב מאך קינדער און עלטערן. דעם יום טוב העלן די קינדער האבן לאנג צו געדענקען.

צווערשט האט פריינד מ. העלנער, פארווארדט מן דער יידישער שול, באגרייט אלעמען מיט א הארציקן ברוך האב. די 150 קינדער זיי אויך ביי א 100 עלטערן זיין אויף די פלעצער אין דעם גרויסן ליכטיק-שיינעם זאל און האלטן מיט אומגעוילד אויף דער הייסערדיקער פארגאס.

אויף א וואג מן דיריגענט הערט א האלבער זאל לידיק. און 75 קינדער געמינען זיך אויף דער בינע. מיט שיינעדיקע פנימלעך, גלאנציקע אייגעלעך הייבן זיי אן צו זינגען דאס ניי-איינגעשטודירט פורים-ליד, זיי אויך דאס ליד „אונדזער רבינו", העלכע רופן פורים גרויסע פאלאדיסמענטן ביים עולם. דער דיריגענט מ. בערעוואה. ס'איז דער א דאנק מאך זיין גוטער אנטווארט.

די פעסט-פירע האלט דער לערער גיילין. ער היינטשט, אז די קינדערלעך זאלן האבן אין זיך די אויפגעפירונג פארן יידישן פאלק זיי אסאך המלכה און די שטאלצקייט אלס יידן און מענטשן, זיי דער אפמאליקער מרוכ.

די קינדער מן דער יידישער שול רעקלאמירן און לייענען. ס'איז א פרייז געווען צו הערן, זיי אונדזער מאמע-לשון האט געקלונגען אין די מילער מן די קי-דער, העלכע האבן געהאלטן ביים מארלירן דאס אונז ס'ערשטע.

גרויס גליק האט אפרישט דאס טעאטערי-שטיק פון די „גרינינקע ביימערלעך" — המן וויל צוגעבן צו דעם גראדנער-אויסגעמירט מן די שול-קינדער. דער לערער קראקעוואסקי לייענט שלום-עליכעמן. די קינדער באקומען שלח-מנות. און דערנאך פראג-י

8 יאָר „בויבעריק”

די זומער-קאלאניע פון אמעריקאנער שלום-עליכט-
פאלקס-אינסטיטוט „בויבעריק” — ווערט היינט 8 יאָר אלט.
עס ווײַנען די הויפט-יסודות פון „בויבעריק”:
(1) בויבעריק איז אַ פלאץ פאַר ספּאָרט, פאַרזיכונג
און דערצינונג; (2) מיר חילן די קינדער זאלן זיין וואָס מער
זעלבסטענדיק און ווי היינט מעגלעך אַכטונג געבן אויף
זיך אליין, אונטער דער אויפזיכט פון עלטערע אויפפא-
סערן; (3) די אויפפאסער ווײַנען נישט קיין באַמערקלעך אַדער
הערשער, נאָר עלטערע ברודער און שוועסטער, וואָס לער-
נען און חירקן מיט מאַדערנע, פראַגרעסיבֿע מיטלען;
(4) אונדזער קעמפּ איז פראַגרעסיבֿ-ייִדיש, און עס ווערט
אַטגעגעבן צייט אויף ייִדישע לימודים, פונקט ווי אויף

אַלגעמיינע ענינים; (5) אַבער דאָס שוואַכסט נישט אַס
אונדזער טעטיקייט אויפן מעלד פון פּוּטבאָל, טעניס,
האַנטבאָל, און ענדלעכער געזונטער שפּילעריי; (6) דאָס
קינדער-לעבן ווערט ביי אונדז אַרגאָניזירט דורך זעלבסט-
פאַרזאָלמונג, און ווערט דורכגעפירט דורך באַזאָמטע,
וואָס די קינדער קלייבן אויס פון זיך; (7) אַמתע, גע-
זונטע מיינר, און אינטימע באַציונגען צווישן אויפפאסער
און קינדער שאַפט דאָס אייגנאַמטיקע, וואָס מיר רופן
„בויבעריקער גייסט”.

פון דער רעדאַקציע: ס'וואָלט נישט חייב-
טיק געווען, אז אונדזערע ייִדישע שולן זאלן אויך אַר-
בעטווערן צווינגע זומער-קאלאניעס פאַר קינדער.

דאָס פריילעכע ווינקל.

געפאלן אויפן שכל!

(א סצענע אין אַ בילדלעך).

3. איצט גייט עס אליין.

1. אָך, ווי שווער!

שפיל אין ווערטער.

נעמט, למשל, דאָס וואָרט „מענדעלי” וואָס איז זען,
אז פון די אותיות, וואָס דאָס וואָרט פאַרמאָגט, קען
מען שאַפן פאַרשיידענע אנדערע ווערטער, למשל: דיין, דין,
דען, דינען, דעם; יען, יערען, יענען, יענעם; לימענען;
לינגן אדוּר. לויט דעם ביישפּיל בעטן מיר אונדזערע
ליענער שאַפן פאַרשיידענע נייע ווערטער פון דעם נאָ-
מען פון אונדזער זשורנאַל „גרינינקע ביימלעך”.
ווער עס וועט אַרייַנשיקן די גרעסטע צאָל ווערטער,
באַקומט אַ מאָנע.

2. מע מוז זיך געבן אַן עצה!

Redaktor--wydawca Sz. BASTOMSKI. רעדאַקטאָר-אַרויסגעבער ש. באַסטאָמסקי.

Drukarnia Sp. Wytw.-Handlowe. Wilno, Trocka 7.